

Dorana COȘOVEANU

De la dramatismul obsedant al studiului pentru *Portretul lui Peter Lacey*, realizat în 1957 de Francis Bacon și până la ceremonialul lucrărilor lui Antonius van Dyck, executate la comanda curții și aristocrației, cum sunt *Portretele contelui și contesei Devonshire*, expoziția „Portretul englez” deschide o largă panoramă asupra societății britanice, de-a lungul a patru secole.

Arta portretului, adusă insularilor de germanul Holbein, de flamandul Van Dyck — despre care s-a afirmat că a creat tipul vizual al gentilomului englez — sau de olandezul Lely, avea să fie preluată de pictori veacului al XVII-lea.

Așa cum afirmă dl. John Hays, directorul Muzeului Londrei, care a însoțit expoziția, „abia începând cu Hogarth s-a inițiat o Academie în Anglia pentru pictură și a început să se solicite o pictură de alt gen. Hogarth este cel care inițiază un portret informal. Un tip specific de portret englez este portretul făcut în mediu înconjurător, de fiecare zi, în mijlocul unei grădini. În mijlocul unui peisaj, în care modelele stau și discută între ele”.

William Hogarth, ale cărui „Scene infâțișind moravurile contemporane”, i-au adus celebritatea, este prezent cu o serie de portrete în care deschide cu ușurință maniera ușor teatrală, de un sentimentalism desuet, dar fundamental realistă, intilită adesea în pictura engleză de la începutul secolului al XVIII-lea. Grandilovenței baroce



George Romney, *Ralph William Cartwright* (detaliu)



Francis Bacon, *Studiu pentru portretul lui Peter Lacey*



James Gillray, *Cunoasători examinând colecția lui George Morland*, 1807

și rafinamentelor coloristice subtile, ale portrelor lui Joshua Reynolds, care a trăit în plin secol al -XVIII-lea, îi se opune naturalismul, nu lipsit de savoare și gama cromatică sobră a lucrărilor semnate de contemporanul său, Thomas Gainsborough. Unul dintre cele mai deosebite portrete prezentate în expoziție, rămâne acela pe care Gainsborough îl realizează soției sale, care imbină în mod strălucit calitățile de atent observator și de subtil colorist ale artistului.

Odată cu lucrările lui Thomas Lawrence, George Watts, Edward Burne-Jones și James Whistler ne indreptăm spre sfîrșitul veacului al XIX-lea și păsim în secolul ce ne aparține împreună cu John Singer Sargent, Stanley Spencer, David Hockney și Francis Bacon. Dacă pentru această perioadă în pictura britanică se simt influențele curentelor moderne de pe continent, nu este mai puțin adevărat că tot ceea ce a dobândit arta portretului englez în decursul veacurilor – realismul interpretativ, grăția ușor sentimentală, puritatea liniei, dozarea savantă a luminii și rafinamentul cromatic – se păstrează ca note componente, de bună factură, ale conservatorismului englez.

Copii, negustori, personalități ale aristocrației, candidate domnișoare sau frumoase curtezane, păstorii, oamenii de litere sau jokey – o întreagă galerie de tipuri, redată prin mari pinze în ulei sau delicate miniaturi de fildeș, desene în creion, acuarele, caricaturi, gravuri colorate, sculpturi sau fotografii – populau expoziția deschisă în sălile Muzeului de artă al R. S. România. Costume din secolul XVIII și XIX, multe identice costumelor pe care le purtau modelele pictate, completau ca un argument și nu ca argument, expoziția engleză de la București – după cît se pare – cea mai importantă ca număr de lucrări, pe care Marea Britanie a trimis-o peste hotare în ultimii ani.

Designul exponiției ce își propune să cuprindă o atit de întinsă perioadă istorică și o varietate atât de largă de stiluri și modalități de expresie artistică este susceptibilă unei heteroclitie amenajării a lucrărilor. După mărturisirea organizatorilor, d-nii Gerald Forty și David Fuller, nu a existat un **prealabil** plan expozițional, urmând ca acest lucru să se realizeze pe loc, în funcție de configurația săllor rezervate.

Dacă pentru o expoziție de artă modernă aranjarea lucrărilor poate fi, uneori, mai ușor rezolvată, o expoziție ce se incadrează strict unei anumite teme și epoci istorice presupune o mai dificilă cintărire a soluțiilor compozitional-muzeografice. În acest sens expoziția engleză a optat pentru metode obisnuite de panotare, respectând cronologia și gruparea pe specific a pieselor, fără a recurge la posibilități și rezolvări noi în modul de expunere al acestora. Spre exemplu – costumele – care aduceau o notă deosebită, ușor romantică, întregului ansamblu de lucrări, au fost grupate, cîte două sau trei, în mari și greoale vitrine. Dacă așa cum erau, prezentate pe manechine, ar fi fost eliberate din colivile lor de sticla



Alan Ramsay, *Portretul doamnei Martin*

și ar fi însoțit, mai firesc, grupajele de tablouri, poate, iluzia întoarcerii în lumea veacurilor trecute ar fi crescut în intensitate.

De asemenea, sugerarea sau punetarea unor anumite perioade ale evoluției portretului englez, prin rezolvări noi – pe care gama largă a soluțiilor expoziționale moderne le oferă – ar fi avantajat parcursarea intervalului istoric lung, pe care expoziția îl propunea.

În realizarea unei prezentări complete, potrivit elevatei calități artistice a lucrărilor pe care „Portretul englez” le-a adunat, merită să ne amintim ceea ce spunea William Turner referitor la realizarea unei compozиii: „nu trebuie să neglijăm nici cel mai mic accident”.